

«Ασκληπιός» Ιδρυματικό Αποθετήριο Επιστημών Υγείας Γ.Ν. Ασκληπιείου Βούλας

Τσαλαπατάνη Ειρήνη

Γ.Ν. Ασκληπιείο Βούλας, Επιστημονική Βιβλιοθήκη, library@asklepieio.gr

“Asklepius” Health Sciences Institutional Repository of G.H. Asklepieio Voulas Tsalapatani Eirini

G.H. Asklepieio Voulas, Hospital Library, library@asklepieio.gr

Περίληψη

Ο «**Ασκληπιός**», το πρώτο και μοναδικό μέχρι σήμερα στην Ελλάδα, Αποθετήριο Επιστημών Υγείας Ανοικτής Πρόσβασης σε Νοσηλευτικό Ίδρυμα, λειτουργεί στη διεύθυνση: <http://repository-asklepieio.ekt.gr/asklepius/>

Το Αποθετήριο Επιστημών Υγείας σχεδιάστηκε και εμπλουτίζεται από τη Βιβλιοθήκη του Γ.Ν. Ασκληπιείου Βούλας από το 2016. Συγκεντρώνει, διατηρεί, ψηφιοποιεί και προβάλλει την πνευματική παραγωγή του Ιδρύματος παρέχοντάς τη με ανοικτή πρόσβαση. Το περιεχόμενο του «Ασκληπιού» είναι οργανωμένο σε τρεις ενότητες: Η πρώτη και μεγαλύτερη ενότητα φιλοξενεί τεκμήρια που απευθύνονται σε επιστήμονες. Η δεύτερη και η τρίτη ενότητα απευθύνονται σε ασθενείς και στο ευρύ κοινό.

Οι συλλογές που περιλαμβάνει αφορούν την Ιατρική, τη Νοσηλευτική, τις άλλες Επιστήμες Υγείας, καθώς και τη Διοίκηση στις Επιστήμες Υγείας. Παράλληλα, παρέχεται πρόσβαση σε πληροφορίες για ασθενείς όπως επίσης και στην ιστορία του Γ.Ν. Ασκληπιείου από το 1920. Σημαντική ενότητα αποτελεί η «Ιατρική Βιβλιοθηκονομία» με δημοσιεύματα και εργασίες που αφορούν τις Βιβλιοθήκες Επιστημών Υγείας της Ελλάδας.

Τα είδη των εργασιών που περιέχονται είναι: ενδονοσοκομειακά μαθήματα, οδηγίες σε ασθενείς, δημοσιευμένα άρθρα, διατριβές, ανακοινώσεις σε συνέδρια, φωτογραφίες, αρχεία ήχου και εικόνας. Ιδιαίτερη έμφαση, δίνεται στα «Νοσηλευτικά πρωτόκολλα», με σκοπό τη συγκέντρωση και την παρουσίαση όλων των πρωτοκόλλων που σχεδιάστηκαν και εφαρμόζονται στην Ελλάδα.

Λέξεις -κλειδιά:

Αποθετήριο, Ανοικτή Πρόσβαση, Νοσηλευτικά Πρωτόκολλα, Ιστορία Γ.Ν. Ασκληπιείου Βούλας, Ιατρική Βιβλιοθηκονομία

Abstract

‘Asklepius’ is an online repository that collects, archives and disseminates intellectual property of the General Hospital “Asklepieio Voulas”. Contents are structured into three broad categories: material for health professionals, information for patients and information to the public and further by subject: medical, nursing, other health sciences and health sciences management.

Important features of repository ‘Asklepius’ is access to documents about history of General Hospital “Asklepieio Voulas” since 1920, as well as access to health information for patients. One of the most important subject categories of “Asklepius” is the «Medical Information Science” category which includes publications and essays about the health Information Science Libraries in Greece.

The publication types indexed in “Asklepius” are: inter – hospital lectures, patient guidelines, scientific papers, theses, congress abstracts, images and sound files. Special emphasis is given to the nursing protocols. The “Asklepius” collects and presents all the nursing protocols that are developed in Greece.

Keywords:

Repository, Open Access, Nursing Protocols, History of G.H. Asklepieio Voulas, Medical Information Science

Εισαγωγή

Το Ιδρυματικό Αποθετήριο Επιστημών Υγείας Ανοικτής Πρόσβασης της Βιβλιοθήκης του Γ.Ν. Ασκληπιείου Βούλας «**Ασκληπιός**» είναι το πρώτο και μοναδικό μέχρι σήμερα στην Ελλάδα σε Νοσηλευτικό Ίδρυμα. Λειτουργεί στη διεύθυνση: <http://repository-asklepieio.ekt.gr/asklepius/>

Ονομάστηκε «Ασκληπιός» ως παράγωγο του ονόματος του Νοσοκομείου «**Ασκληπιείο**» Βούλας. Τα Ασκληπιεία ήταν τα νοσοκομεία της αρχαιότητας προς τιμήν του Ασκληπιού θεού της Ιατρικής, γιου του Απόλλωνα θεού της θεραπευτικής. Ο Ασκληπιός διδάχτηκε την θεραπευτική τέχνη από τον Κένταυρο Χείρονα.

Ο «**Ασκληπιός**» ως ιδρυματικό αποθετήριο συγκεντρώνει, διατηρεί, ψηφιοποιεί και προβάλλει την πνευματική παραγωγή και ιστορία του Ασκληπιείου Βούλας παρέχοντάς τες με ανοικτή πρόσβαση.

Από το 2016 είναι σε παραγωγική φάση, ενώ οι διεργασίες σχεδιασμού και υλοποίησής του ξεκίνησαν από το 2014. Αυτές περιελάμβαναν διαβουλεύσεις με τη Διοίκηση, σχεδιασμό, παραμετροποίηση, δοκιμές, ομάδα υποστήριξης, εκπαίδευση κ.ά. Το 2015 υπογράφηκε με το ΕΚΤ το πλαίσιο συνεργασίας.

Σήμερα ο «Ασκληπιός» περιλαμβάνεται στον κατάλογο των ψηφιακών συλλογών του ΕΚΤ στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://econtent.ekt.gr/el/discovery/content/repositories> και openDOAR στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://v2.sherpa.ac.uk/id/repository/4214>.

Η διαχείρισή του βασίζεται στο λογισμικό ανοιχτού κώδικα DSpace και χρησιμοποιεί τις θεματικές επικεφαλίδες Medical Subject Headings (MeSH) της National Library Medicine (NLM).

Τα είδη τεκμηρίων που περιλαμβάνονται είναι:

- Άρθρα και τεύχη επιστημονικών περιοδικών
- Ανακοινώσεις και posters σε Συνέδρια/Σεμινάρια
- Παρουσιάσεις ενδονοσοκομειακών μαθημάτων ή ενημερωτικών εκδηλώσεων
- Ενημερωτικά φυλλάδια για ασθενείς
- Νοσηλευτικά πρωτόκολλα και διαδικασίες
- Αρχειακό υλικό (φωτογραφικό υλικό, εκθέσεις πεπραγμένων, επιχειρησιακά σχέδια, ψηφιοποιημένα τεύχη παλαιών περιοδικών)
- Πτυχιακές, μεταπτυχιακές και διδακτορικές διατριβές
- Αρχεία ήχου και εικόνας

«Συνέργειες, Καινοτομίες και Μετασχηματισμοί στις Βιβλιοθήκες: Κατευθύνσεις για βιώσιμο μέλλον»

1. Δόμηση του περιεχομένου

Το περιεχόμενο του «Ασκληπιού» δομείται σύμφωνα με το μοντέλο των κοινοτήτων (communities) και των συλλογών (collections) που υποστηρίζει το λογισμικό ανοιχτού κώδικα διαχείρισής του, το DSpace. Η πρώτη κοινότητα φιλοξενεί τεκμήρια που απευθύνονται σε επιστήμονες, η δεύτερη και η τρίτη απευθύνονται σε ασθενείς και στο ευρύ κοινό.

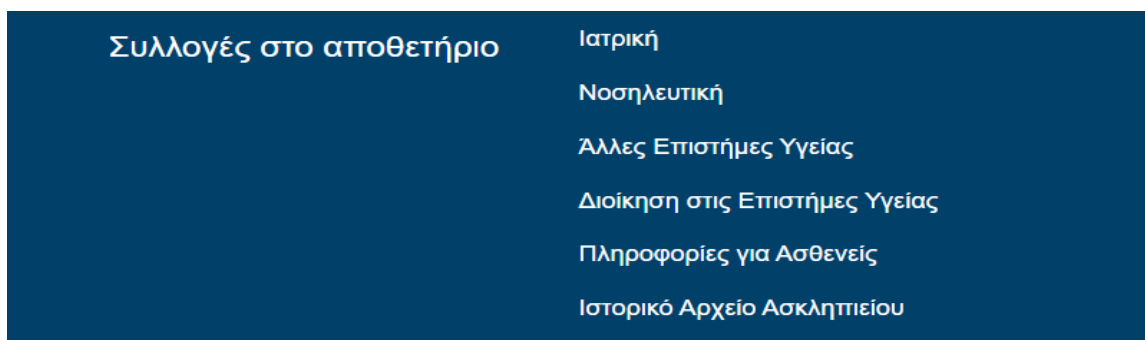

Εικόνα 1 : Αρχική σελίδα του αποθετηρίου «Ασκληπιός»

2. Συλλογές του «Ασκληπιού»

Οι συλλογές «Ασκληπιού» είναι έξι: Ιατρική, Νοσηλευτική, Επιστήμες Υγείας, Διοίκηση στις Επιστήμες Υγείας, Πληροφορίες για ασθενείς και Ιστορικό Αρχείο Ασκληπιείου. Οι δύο τελευταίες απευθύνονται στο ευρύ κοινό και σε ασθενείς. Περιέχουν ειδικές πληροφορίες για ασθενείς, όπως παρέχονται κατά καιρούς από τα ιατρικά και νοσηλευτικά τμήματα του Νοσοκομείου. Αλλά και γενικές και ιστορικές πληροφορίες από την ίδρυση του «Παραθαλάσσιου Ασκληπιείου Παίδων εν Βούλα» έργου της κόμισσας Granville, κατά τις αρχές της δεκαετίας του 1920.

Οι συλλογές που απευθύνονται σε επιστήμονες και επαγγελματίες υγείας είναι: η Ιατρική, η Νοσηλευτική, οι Άλλες Επιστήμες Υγείας και η Διοίκηση στις Επιστήμες Υγείας.

Εικόνα 2 : Συλλογές του «Ασκληπιού»

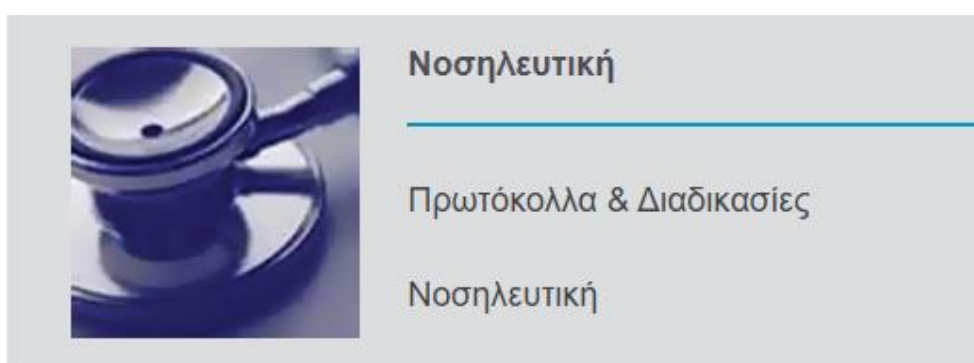
2.1 Ιατρική

Η Ιατρική χωρίζεται σε τέσσερις ενότητες την Καρδιολογία, Ορθοπαιδική, Ουρολογία και Ιατρική. Κατά τον σχεδιασμό του αποθετηρίου αυτές οι ειδικότητες ήταν οι πιο παραγωγικές σε επιστημονικά τεκμήρια, ωστόσο θα προστεθεί σύντομα και η Νοσοκομειακή Οδοντιατρική καθώς το συγκεκριμένο τμήμα είναι ένα από τα λίγα στην Ελλάδα που παρέχει οδοντιατρική φροντίδα σε άτομα με αναπηρία.

Η συλλογή της Ιατρικής έχει περισσότερα από 6000 views και περιλαμβάνει τεκμήρια κυρίως στην ελληνική, αλλά και αγγλική γλώσσα.

2.2 Νοσηλευτική

Η Νοσηλευτική περιλαμβάνει δύο ενότητες: τη Νοσηλευτική και τα Πρωτόκολλα & Διαδικασίες. Στη συγκεκριμένη συλλογή έχουν συγκεντρωθεί και παρέχονται με ανοιχτή πρόσβαση σχεδόν όλα τα Νοσηλευτικά πρωτόκολλα που σχεδιάστηκαν και εφαρμόζονται στην Ελλάδα από τις Νοσηλευτικές Υπηρεσίες των αντίστοιχων Νοσοκομείων και Υγειονομικών Περιφερειών. Η συλλογή της Νοσηλευτικής έχει περίπου 5000 views.

Εικόνα 3 : Συλλογή «Νοσηλευτική» με τις ενότητες της, «Πρωτόκολλα & Διαδικασίες» και «Νοσηλευτική»

2.3 Άλλες Επιστήμες Υγείας

Η συλλογή αυτή αποτελείται από δύο ενότητες: τη Φυσικοθεραπεία και τις Επιστήμες Υγείας. Το κριτήριο για την επιλογή των εννοιών κατά τον σχεδιασμό ήταν η ποσότητα των τεκμηρίων που παράγει το κάθε επιστημονικό πεδίο. Ωστόσο, μεγάλη απήχηση έχουν θέματα όπως: Διατροφή, Καρδιακή αποκατάσταση, Ψυχική υγεία.

2.4 Διοίκηση στις Επιστήμες Υγείας

Στη συλλογή αυτή φιλοξενούνται δύο ενότητες: η Διοίκηση Νοσοκομείων και η Ιατρική Βιβλιοθηκονομία

Στην ενότητα της Ιατρικής Βιβλιοθηκονομίας φιλοξενούνται 27 τεκμήρια με τίτλους εργασιών όπως: «Αναζήτηση Συστηματικών Ανασκοπήσεων & Επιστημονικών Ενδείξεων σε Βάσεις Δεδομένων» (2024), «Ο ρόλος του Ιατρικού Βιβλιοθηκονόμου» (2023) «Οι επιμορφωτικές ανάγκες των βιβλιοθηκονόμων επιστημών υγείας της Ελλάδας» (2011). Τα θέματα αφορούν: *PubMed / Βάσεις Δεδομένων/ Βιβλιοθήκες/ Ιατρικές Βιβλιοθήκες/ Νοσοκομειακές Βιβλιοθήκες / Βιβλιοθηκονόμοι/ Βιβλιομετρικά/ Εκπαίδευση χρηστών / Μετα-Αναλύσεις / Συστηματικές Ανασκοπήσεις / Τεκμηριωμένη Πρακτική*

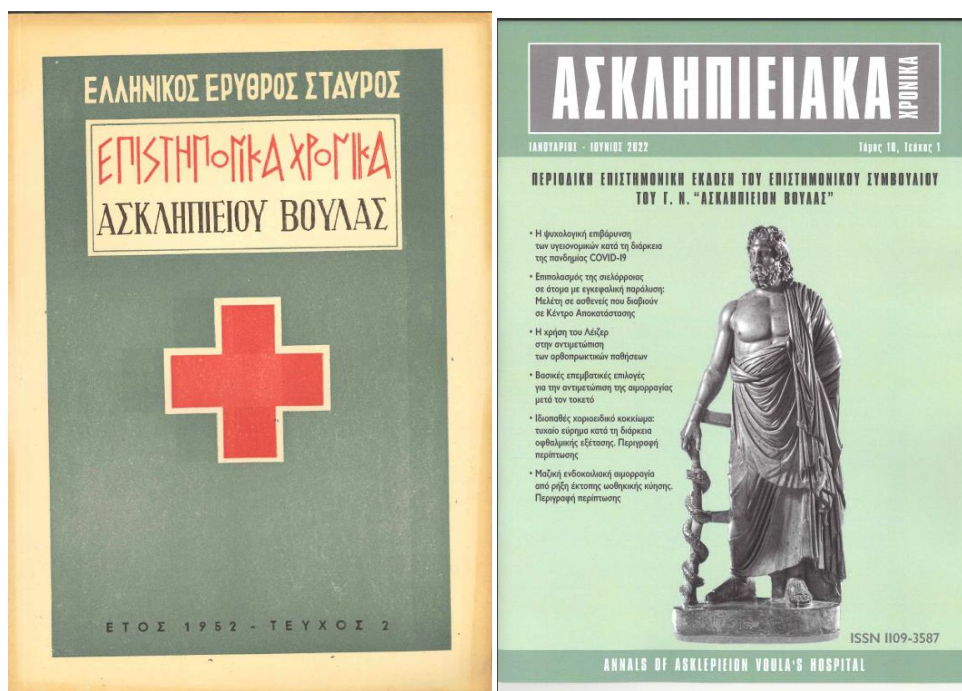
Εικόνα 4 : Η ενότητα της «Ιατρικής Βιβλιοθηκονομίας» με τα θέματά της

2.5 Πληροφορίες για Ασθενείς

Στη συλλογή αυτή φιλοξενούνται videos και φυλλάδια με οδηγίες και πληροφορίες για ασθενείς. Σημαντική θέση κατέχει το video που παρουσιάζει την *καρδιακή τηλεαποκατάσταση*, μια πρωτοποριακή υπηρεσία του τμήματος Φυσικοθεραπείας και της Καρδιολογικής κλινικής.

2.6 Ιστορικό Αρχείο Ασκληπιείου

Στη συλλογή αυτή περιλαμβάνονται δύο ενότητες: τα ψηφιοποιημένα τεύχη των «**Ασκληπειακών Χρονικών**», περιοδικό που εκδίδεται από το 1952 και το **Ιστορικό Αρχείο του Ασκληπιείου** με ψηφιοποιημένες φωτογραφίες από το 1923, αντίγραφα Φύλλων Εφημερίδας της Κυβέρνησης για τη λειτουργία και χρηματοδότηση του Ιδρύματος καθώς και ψηφιοποιημένες Εκθέσεις Πεπραγμένων.

Εικόνα 5 : Το εξώφυλλο των «Ασκληπειακών Χρονικών» κατά την έκδοση του 1952 (αριστερά) & του 2022 (δεξιά)

3. Επίλογος

Αναφορικά με την αξία και τη χρησιμότητα του Αποθετηρίου «Ασκληπιός», προκύπτει από τα views και τα downloads, πως η αξία και η χρησιμότητά του για την επιστημονική κοινότητα και το ευρύ κοινό, είναι σημαντική. Ειδικότερα η ενότητα «πρωτόκολλα και Διαδικασίες» που συγκεντρώνονται σε ένα μόνο διαδικτυακό τόπο και παρέχονται με ανοιχτή πρόσβαση, είναι βέβαιο ότι χρησιμοποιούνται ευρύτατα από τους νοσηλευτές σε όλη την Ελλάδα. Κρίνεται λοιπόν σκόπιμο, προκειμένου να αξιολογηθεί ο «Ασκληπιός» από την επιστημονική κοινότητα, να πραγματοποιήσουμε στο μέλλον σχετική πανελλαδική έρευνα.

Βιβλιογραφία

1. Αποθετήρια ΕΚΤ, ψηφιακό περιεχόμενο
<https://econtent.ekt.gr/el/discovery/content/repositories>
2. Κυριάκη-Μάνεση, Δ. & Κουλούρης, Α. (2015). *Διαχείριση ψηφιακού περιεχομένου* [Προπτυχιακό εγχειρίδιο]. Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις.
<https://dx.doi.org/10.57713/kallipos-771>
3. Λουρδή, Ε. (2015). *Αναπτύσσοντας ψηφιακές βιβλιοθήκες: ψηφιακά και ιδρυματικά αποθετήρια στον ελληνικό χώρο*. Εκπαιδευτική ημερίδα, Βιβλιοθήκη Τεχνολογικού Παν/μιου Κύπρου
<https://lekythos.library.ucy.ac.cy/bitstream/handle/10797/14422/Trusted%20repositories.pdf?sequence=6>
4. Μπαλατζάρας Μ. & Καπιδάκης, Σ. (2006). *Αξιοποίηση αποθετηρίων μαθησιακών αντικειμένων για την υποστήριξη διαδικασιών δια βίου μάθησης: ο ρόλος των Βιβλιοθηκών*. Πάτρα, 1–3 Νοεμβρίου 2006. 15ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
5. Πάσχου, Μ. (2016). *Ο ρόλος των αποθετηρίων στην ανοιχτή πρόσβαση*. 24-27 Οκτωβρίου 2016. ΕΚΤ: Διεθνής εβδομάδα ανοικτής πρόσβασης.